

Kálvin fészekalja

2. rész

Amikor *makszot* hordtunk

Jó okot szolgáltatott a már elhatalmasodott közösségi magány további megszilárdulásához a világméretű koronavírusjárvány. Nagyobb szellemi, lelki és anyagi kárt jelentett a tőle való, a média által is gerjesztett rettegés, mint maga a kór.

Végül is egyik napról a másikra bizonytalan lett mindenki, mert a népeség, a falu aránytalanul nagyobb hányada belső erkölcsi vértázat nélkül volt kénytelen szembenézni az ismeretlennel, vagyis hogy a halál a szomszédba költözött. Elhitte, amit korábban nem hitt el, hogy holnap itt lehet a vég. Elhitte az első szóra, amit a világ átgondolt gondolat nélküli hangszórói harsogtak.

Pátka bezárkózott. Bezárt a kocsmá. Bezárt az óvoda. Bezárt az iskola. Korlátozták a bolthasználatot. Az orvosi rendelőben megjelent az egyik, éppen helyettesítő orvos (azokban a hónapokban nem volt a falunak körzeti-házi-orvosa, mert a korábbi doktor nyugdíjas lett), tetőtől talpig szkafanderbe öltözött, és tisztes távolságból megnézte, meghallgatta a beteget. Az orvos félt a betegtől, ennél fogva a beteg is félni kezdett az orvostól. Helyreállt a hamisítatlan bizalmatlanság. Egy, kettő, majd három, szinte szabadon választott védőoltást kapott mindenki, aki aláírásával vállalta az injekciót. Akadt, aki négyet is kapott, ha kért. Az emberek a hosszú hónapok alatt elfelejtették egymás arcát, mert nyilvános helyeken kötelező lett a maszkviselés. Pátkán néhányan a számukra ismeretlen védőeszköz, a maszk nyelvtoró kiejtését a *maksz* egyszerűbb változatára cserélték. Bár ennek a kiejtése sem ideális...

Alkalommal, hónapokig egy orvosnő helyettesített. Kiabált. Stílus kérdése. Hogy hangerejénél fogva a beteg diagnózisa is nyilvánosságra került? Kit érdekel. Az úgynevezett beteg Magyarországon nem partner. A beteg hazánkban, politikai rendszertől függetlenül: alattvaló. A rendelőből kihallatszott minden

mondta. Egyszer nem találta a személyi igazolványát. Még a rendelőben elkezdte keresni, félig-meddig önmagának és asszisztensének téve föl a költői kérdést: hol lehet a személyi igazolványom? A helyzet kezdett komorodni. A doktornő telefonált az édesanyjának.

Mama, hol van a személyi igazolványom? Nem hagytam otthon? Hosszasan instruálta a szülőt: mit és hol túrjon föl a lakásban, földszint, emelet, úgy látszik, nagy a beltér, de az anya nem lelte az okmányt. Hagyd a francba, szólott egy idő után, nem érek rá, kezdődik a rendelés, mondta, és kirontott a váróterembe. Nincs meg a személyim, harsogta a panasszal áldott pácienseknek, és kirobogott az autójához. Visszaszáguldván, jöhet az első panasz, kiszóltak: Kovács néni! Kovács néni koronavírus oltásra érkezett. A személyim, így-úgy, förmögött tovább a doktornő. Kell a személyim, kérdezte Kovács néni. Nem, nem kell, mondta az asszisztens. Tényleg nem kell, kérdezte Kovács néni. Nem kell, Kovács néni, mondta a doktornő, az én személyi igazolványom tűnt el. Ellopták? Innen lopta el valaki, tudakozódott Kovács néni barátságos részvétellel, az injekcióstútól megbabonázva. Nem, nem, Kovács néni. Majd megtörtént végre a védőoltás, és a néni kísértelt a váróba. Ahová némi várakozás után megérkezett a doktornő semmit meg nem oldó, fölszabadult sóhaja is, természetesen tisztán artikulált hangerővel: hol a picsában lehet a személyi igazolványom?!

Ha bemegyek az orvosi váróterembe, azóta is ez a jelenet teszi felejthetlenné szorongásomat.

...Pátka bezárkózott. Bezárt a kocsmá. Bezárt az óvoda. Bezárt az iskola. Korlátozták a bolthasználatot...

A pátkai iskola az akkor még kezdetleges technikával megvalósuló távoktatásra kényszerült. Gimnazista fiam egy ideig nem járhatott Fehérvárra, mert osztályában fertőzöttet találtak. Rendőrautó jött hozzá ellenőrizni: életvitel-szerűen itthon tartózkodik-e? Kijöttek tizenöt kilométerről, igazoltatták, és vigyorogva távoztak. Ők sem gondolták komolyan? Az orvosi rendelőben is kötelező volt a maszkviselés. Aztán egyszer-egyszer nem volt maszk az egészségügyi személyzeten. Amikor még a pácienseknek kötelező volt orrukát-arcukat maszkkal eltakarni, a szakszemélyzet már bátran levette azt. Ők sem gondolták komolyan?

A képviselőtestület a fertőzésre hivatkozva nem ülésezett. A hivatal nyitva tartását korlátozták, a polgármester rendeleti úton kormányozta a falut. Pátkán kísérletet sem tett senki a feltételezett virtuális közösségi élet föltámasztására a koronavírus hónapjaiban. Szabadtéri összejövetelek? Ugyan! A Pátkai Hírek nevezetű faluújság több alkalommal történő megjelenése? Nincs rá pénz! Az önkormányzat hatáskörében kiadott honlap elevenebbé tétele? Képtelen, megvalósíthatatlan minden gondolat, ami nem a helyi hatalom elméjében született meg. Onnan pedig nem sok gondolat kap fölszállási engedélyt.

Ünnep a faluban

Ha voltak, vannak ünneptelen hétköznapiak, kell, hogy legyenek ünnepek, ünnepnapok is. Hogyan és mit ünnepel egy dunántúli, mezőségi magyar falu, Pátka?

Aratónappal társított falunapot tartottak 2023. július 29-én. Mit árul el erről a falu honlapján közzétett plakát?

- „9.45 Az aratás résztvevőinek gyülekezése a Tanács köz elején.
- 10.00 Kivonulás az aratás helyszínére. Aratási technikák ismertetése és bemutatása, kévekötés, keresztrakás. Bevonulás az Ivánka-kúria udvarára. Hagyományos cséplési módszerek bemutatása, lóval nyomtatás, cséphadaróval történő cséplés. Rostálási módszerek. A gazda fogadja az aratókat. Búzakoszorú átadása.
- 12.30 Ebéd az aratóknak.
- 13.30 Szárazréti Nyugdijas Klub műsora.
- 14.00 Pátkai Pántlika Táncegyesület.
- 14.30 Oroszlányi Örökifjak.
- 15.00 Sárkeresztesi Figurázó, Kis Figurázó, Pitypang Tánccsoportok előadása.
- 15.00 Nevezés a főzőversenyre, főzőhelyek elfoglalása.
- 15.30 Főzőverseny kezdete.
- 15.30 Hetényi Pinckórus és a Joómadarak Hagyományőrző Egyesület közös műsora.
- 16.00 A Tudásunkkal kézenfogva a közösségekért című szakköri kiállítás megnyitó.
- 16.30 Andi bohóc.
- 17.00 Karate bemutató a Vértes Vidéke Hagyományőrző, Tehetséggondozó és Sportegyesület jóvoltából.
- 18.00 Új Nemzedékek Fája: újszülött gyerekek köszöntése.
- 18.00 Bálágurító verseny.
- 18.30 Szöllősi Hajni énekel.
- 19.00 Főzőverseny eredményhirdetés.
- 20.00 A jó LaciBetyár.
- Zene és hangosítás: Pátka Elektro. Büfé a Barlang Drinks&Food jóvoltából.
Arcfestés. Fakörhinta és népi játékok.”

Mielőtt véleményt mondana erről a látszólag színes, tartalmas műsorról bárki olvasó, kérem, gondosan mérlegelje ez előadássorozat szintjét, igényességét, s tegye föl a kérdést: miféle készítés nyomán, mit akar ezzel a programmal adni a falu népének az önkormányzat? A választ Pátka község (nevezzük így) szellemi irányítóinak kell megadniuk.

A krónikás megjegyzi, hogy Pátka mintegy úri passzióként évek óta nem költi drága pénzét szakképzett könyvtárosra, az évtizedekkel ezelőtt a helyiek

két kezével társadalmi munkában emelt kultúrház sem „üzemel”, nincs népművelő, közművelő, ha jobban tetszik: művelődésszervező. Ekként a kultúra is ebek harmincadjára jutott. Ki látja a kárát? Pátka népe. Pátka jövője. Mi emeli föl Pátkát, ha nem a kultúra? Talán a barbárság?

Általában az ünnepek... Ha eljönnek az ünnepek... Ha mégis vannak ünnepek, hogy ünneplünk Pátkán?

2006-ban még magasra röpült a körhinta kosara a hebegő Ibolyával, aki olyan kicsi öregasszony volt, hogy a kocsmától hazafutva is alig-alig ért földet a lába... A víztározó, a tó mellé települt néhány, műanyag szirszarokat áruló, szakadt ponyvák alatt unatkozó vándorbazáros... Fonyadt, méregdrága léggömbök mellett árválkodó cigánylány... Egyéb, szinte válogatott bővilit kínáló, kereskedőnek álcázott szerencsétlen, tehát a „vacakosok” még jelen voltak a falu búcsúján, július 26-án, Anna napon...

Aztán a katolikus templom elbúcsúzott a búcsújától is. Lehet, hogy az igen csekély gyülekezet titokban emlékezett meg Szent Annáról, de ebből nem magasodott föl ünnep, nyilvános örömnünnep. Hazánkban általában a templomi búcsúkat a falunapok váltották föl, ebben Pátka is követte a többi települést, hiszen néplélekben országunk is pogány maradt Európa többi nemzetéhez hasonlóan.

...Andi bohóc, Szöllősi Hajni, a jó LaciBetyár és a többiek. Büfé a Barlang Drinks&Food jóvoltából...

Más ok is lehet az ünnepre Pátkán. Amíg hajlandó volt a faluvezetés a kultúrház ajtaját annyira szélesre tárni, hogy néhány falubeli is befért a terembe, itt ünnepelték az állami évfordulókat: augusztus 20., október 23., március 15-e és néhány helyi rendezvényt, mint például óvoda-farsang, karácsony. Az utóbbi években e jeles napok ünnepei is elmaradtak vagy elsilányultak.

Milyen egy úgynevezett községi ünnep Pátka központjában, a szerény és szép első-második világháborús emlékfalak, s a katolikus templom melletti, trianoni fakereszt árnyékában? (Egyébiránt Pátkának nincs térségi és/vagy községi központja. Olyan szabadtéri közterület, amely agora szerepet tölthetne be. A Vak Bottyán térnek nevezett utcátágulat sem nem tér, sem nem klasszikus utca, valami a kettő között, valami semmi. Az a falu, amelyik egy kicsit is ad magára, amelyik kicsit is szereti magát, szereti magát otthon érezni is. A pátkaiaknak nyolcszázharminc év alatt sem sikerült kialakítaniuk egy otthonos faluközpontot, ahol találkozni, beszélgetni, ünnepelni lehet?)

Akár (a múltban) a kultúrházban tartják az ünnepet, akár a szűk „főtéren”, tízegynéhány éve a polgármesterre várni kell. Ritkán pontos. Sok a dolga. A helyi kórus tenorjaként néha szólót is énekelt, az ünnep szónoklata is rá várt, olykor okleveleket, díjakat adott át a résztvevőknek, de aztán a hangszórókhoz, a mikrofonhoz, vagy a hangfalakhoz kellett sietnie, mert ezt a felelősségteljes feladatot is csak ő tudhatta ellátni. Közben koszorúzott is. Tehát ide-oda rohángált.

A volt MSZMP-s, majd MSZP-s téveszelnök is koszorút hoz. Október huszonharmadikán sem áttal koszorúval tisztelegni azok emléke előtt, akiket az ő pártbeli elődei küldtek cinikusan és már-már boldogan a másvilágra. A nyugdíjasklub elnöke is (Pátka díszpolgára) koszorút helyez el az aktuális emlékhelyen. De nem a nyugdíjas klub vásárolja a koszorút. Az önkormányzat egyik vagy másik ügyintéző hölgye szerzi be a koszorút a falu pénzéből. Ha elmulasztja, a többek között muflonvadász elnök úr leszúrja, miszerint kap a fejére. Ez a koszorú-ügy egy kicsikét stílustalan. Gusztustalan. Nem kellene koszorúzni? Esetleg nem így kellene megalázni egy ünnepet?

Mit látunk Pátka község honlapján 2023 augusztusa tájékán? Újabb kulturális eseményt.

MEGHÍVÓ

*Az új kenyér ideje ma eljő,
nevet a nap, nincs az égen felhő.
Haja roppan, foszlós belű fajta,
piros-fehér-zöld szalag van rajta...
(Szuhanics Albert – Szent István ünnepe)*

Pátka Község Önkormányzata meghívja Önt és
kedves családját Szent István király és
az államalapítás ünnepének tiszteletére 2023. augusztus 19-én
szombaton
10:00 órakor
a Pátkai Szent Anna katolikus templomban tartott
ünnepi megemlékezésre.

A megemlékezést celebrálja:
Tallér Krisztián katolikus plébános
Beszédet mondanak:
Varga Géza képviselő
Nagy Dániel polgármester
Országgh István református lelkész
Az új kenyeret megszenteli:
Tallér Krisztián és Országgh István

A megvalósítás menete: a több funkciós Joó Madarak ezúttal (a műsorközlő szerint) történelmi zászlókat hoznak be a templomba, és némi bizonytalankodás után, félfordulattal megállnak velük az oltár előtt. A pontosság kedvéért ezeknek a zászlóknak csekély köze van a történelemhez. A képviselő pontatlanul és ötletszerűen kezeli a mintegy negyven fős hallgatóságnak ismeretterjesztő szándékkal előadott tényeket. A polgármester egy 1984-es miniszteri beszédből

idéz. Megosztott információja szerint ismeretlen az idézett személy kiléte. A plébános úr, hiába van ezúttal hangosítás, szokása szerint érthetetlenül makog. A református lelkész úr komolyan veszi megemlékezését, és a Miatyánkkal zárja mondandóját, miszerint: mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma... Végezetül megcsodálhatjuk a helyi Fidesz-szervezet nemrégiben megválasztott elnökasszonyát, aki nemzeti színekben tündöklő jelmezben az oltárra helyezi a szalaggal ékesített, terjedelmes és illatos cipót, amit majd a másnapi szentmisén szegnek meg. Történelmi zászlók kivonulása a templomból. Barna rozsenyeret és féldecis műanyagpohárban kínált bort kapunk. Két szín alatti áldozás? Ezzel, mintegy negyven perc alatt, ünnepélyesen le is tudtuk a másnapot.

...a katolikus templom elbúcsúzott a búcsújától is...

Ha (véletlenül) az önkormányzat sem egészségi, sem gazdasági, sem semmilyen más okból történetesen nincs korlátozva, és megtartják Pátka állami- és különféle helyi ünnepeit, vessünk rá egy pillantást: miként zajlik ez az utóbbi öt évben.

A tervezett ünnep előtti héten, esetleg négy-három-két nappal előbb üzennek az általános iskolának, hogy (általában tanítási időben) jelenjenek meg a Vak Bottyán téri emlékfalaknál (a falu első- és második világháborús hősi halottai nevét vésték itt márványba), és ünneplő ruhában adjanak az aktuális alkalomhoz illő rövid műsort.

A héttagú képviselőtestület megalakulásakor két bizottságot választott, a Pénzügyi, Településfejlesztési és Ügyrendit és az öt tagot számláló Humán-erőforrás Bizottságot. Nem tudom a polgári kormányzat ötlete-e ez az elnevezés, vagy helyi baromság, mindenesetre értelmes ember e kifejezést igen komoly izzadság árán találhatta csak ki. Rendre a humán-erőforrás bizottság elnöke konferálja, moderálja satöbbi Pátkán az ünnepeket.

Valahogy így: „Helló, szia, szevasztok. Jó, hogy újra együtt vagyunk, azért jöttünk ide, hogy a forradalomra, évfordulóra, bármire emlékezzünk, hőseinkre, akik akkor meghaltak. Föllépnek az iskolások és Marika meg Sanyi, mert ma nemzeti ünnep van, vagyis lesz holnap, ez a zászló azért lobog. Ők meghaltak értünk, énekeljük el a himnuszunkat, a magyar himnuszot. Beszédet mond polgármester urunk. Helyezzük el az önkormányzat, az iskola, a nyugdíjas klub és a többit, aki hozott koszorút, ja és a Fideszét, egymás után. Ezután a Joó Madarak előadása következik, sajnos a mikrofon elromlott, de kezdjük el közösen a Szózatot, a mi Szózatunkat.”

Öröm egy ilyen műsorból kimaradni.

A Joó Madarak (maguk sem döntötték még el, hogyan kell írni a nevüket) hagyományörző szerepe vitathatatlan. A humán és az erőforrás és a bizottság elnöke vezeti. A hazai és helyi néphagyományokat összegyúrva, egy kicsi népszínműves jelmez- és kelléktárral „megbolondítva” előadják például az idősebb pátkaiak gyerekkori emlékezetében még őrzött aratási munkafolyamatokat, a Nemzeti Múzeum és a Pilvax kávéház 1848-as történéseit, este természetesen

bekecsben kiszabadítják a börtönből jó Táncsics Mihályt, máskor ízeltőt látunk az őszi-téli esték kukoricamorzsoló évődéseiből, a pajzánság titkaiból, trágya-hordó talicskán tologatják a pajkos asszonyokat, akiknek ez egyáltalán nincs ellenükre, aztán múltidézőben ledöntik a színpadon Sztálin elvtárs felvonulástéri szobrát, és léleekben újra szabadok vagyunk..., utána jöhet Nagy Imre hangja a jugoszláv nagykövetségről vagy a parlamentből, esetleg a székely himnusz köcsögdudán és villanyorgonán... Mindezt olyan utánozhatatlan bájjal művelik a derék Joó Madarak, hogy nehéz eldönteni: sírunk vagy nevetünk-e rajtuk és magunkon, de összegezve tény, hogy legalább valamit csinálnak. Ne bántsuk őket. Nyomatékkal megismétlem, a Joó Madarak legalább valami majdnem értelmeset csinálnak...

...Helló, szia, szevasztok...

A helyi ünnepek közül említsünk meg egyet. Gárdonyi Géza magyar író gyerekkora pár hónapját Pátkán töltötte mint még félig-meddig öntudatlan, négyéves kislegény. Szülei gyakori vándorlásra kényszerülve néhány hónapra ide sodródtak, majd mentek tovább. Az *egri csillagok* írójára a falu nagyon büszke. Hajdani lakóházán emléktábla hirdeti itteni hónapjait. 2022. október 27-én, csütörtökön 10.00 órakor még egy, újabb emléktáblát helyeztek a ház falára, halála századik évfordulóján.

Ünnepelni viszont már nem sikerült. Az önkormányzat által szervezett alkalomra kérték az iskola közreműködését. A megbízott magyartanár nő betanította az akkor még lelkes gyerekeket, fújták a regényrészleteket, mondták a Gárdonyi-verseket, csak hogy nem működött a mikrofon vagy a hangszóró, szó nem sok, nem hallatszott semmi sem, és még három-négy munkagép is zajszennyezéssel söpört végig az utcán, magyarán dübörgött, s egy menetrend szerinti autóbusz is átsuhant a délelőtti ünnepen, de mindez nem volt elég. Amikor a polgármester úr csípőmagasságban tartott okostelefonja segítségével elkezdte a wikipédiáról „puskázni” Gárdonyi írói álneveit a tökéletesen közömbös diákifjúságnak, fölvisított az önkormányzat karbantartó-falugondozó munkabrigádjának közeli műhelyéből a flexi, a csiszológép. Hosszú-hosszú percekig flexeltek tehát. Aztán szétszéledt a gyér ünneplők csalódott halmaza.

Ez a tanár nő, ezek a közreműködő gyerekek, ez a csekély, főleg gyerek hallgatóság (ki más ér rá a faluban délelőtt?, mondjuk ők sem, mert tananyag is van a világon) soha többé nem megy Pátkán az egykori Gárdonyi-ház közelébe sem!

(Ünnep után; A „Pátkai Községi Élet” Facebook-közleménye.)

Tisztelt Lakosság!

Alpolgármester Asszony lehetővé tette a szüreti felvonulás után a kultúrház udvarán otthagyt lótrágya ingyen elvitelét, trágyszórás céljából. Az akció szeptember 22-éig, illetve a készlet erejéig tart. 2023. szeptember 20.)

Mostohatestvérek, elvérzett pártok

A Duna túlsó oldalán, Komáromtól északkeleti irányban, mintegy tíz kilométerre fekszik Pátka egyik testvértelepülése, Hetény. Falunknál némileg kevesebb lelket számlál, de a Pátkánál idősebb települést régóta olyannyira kedvelik a gólyák, hogy a falu címerét is ez az általunk magyar vándormadárnak nevezett „légi herceg” díszíti. (Felvidéken van még egy, Pátkán ritkábban említett település: a szintén közeli Szemeréd, Erdélyben a harmadik testvérfalu: Körösfő.) Pontosabban fogalmazunk, ha ezeket a falvakat mostohatestvér-településeknek nevezzük.

Pátka öt főt számláló Humán Erőforrás Bizottsága egyik tagját bízták meg a testvértelepülésekkel való kapcsolattartással, az ezzel összefüggő különféle ügyintézésel. Ő ezt ösztönszerűen, aktuális teendői szerint intézi.

2023. augusztus 29-én jönne Hetény küldöttsége, de ma még, augusztus 25-én nincs, aki fogadja őket. A pátkaiak készületlenül bámészkodnak: valaki más szervezze meg azoknak a hetényieknek a fogadását, akik végtelen szeretettel, baráti rendezvényekkel és terített asztallal várják megannyiszor a pátkaiakat. Viszont a helyi bizottság tagja nem ér rá aznap a hetényiekkel bíbelődni.

...amikor a polgármester úr csípőmagasságban tartott okostelefonja segítségével elkezdte a wikipédiáról „puskázni” Gárdonyi írói álneveit a tökéletesen közömbös diákifjúságnak...

Egyelőre a vendégek terített asztala is üres. Pátka vendégszerető. Pár éve egy másik képviselő valamelyik népiünnepélyen dölyfösen kijelentette: nem etetjük a falut! És bevonult a képviselőtestülettel és a vendégekkel a kultúrházba (a falu költségén) „falatozni”... Ezek az emberek nem ismerik az önzetlenséget. A barátságot. A vendégszeretetet. Közelítsük meg magasabb nézőpontból a gondot?

(A hetényi gyerekcsoportot 29-én végül az iskola fogadta ebéddel, programokkal. Talán folytatódik a két falu között megszakadt „hídverés”, de ennek alapja, mint most is kiderült, csak az iskola lehet!)

Magyarország hivatalos verziója szerint szeretné, ha a trianoni döntéssel elszakított területek magyarsága a szülőföldjén maradna. Az ottaniak sorsa minden elcsatolt területen keserves. Ők egyáltalán nem örülnek annak, ha alkalmanként nemzetiszínű képviselőben vidámkodnak, megfelelve az anyaország abbéli igényének, hogy látszólag elégedettek újabb „anyanemzetük” óhajtott kívánalmával, miközben lassan-lassan tóttá, oláhhá, ukránná, ráccásatöbbségi válnak. Amikor néhány éve a külföldi magyarok újabb kutasítottságáról szavaztak a magyarországi magyarok, nos, Pátka ugyanolyan módon közömbös, elutasító a mostohatestvér-településekkel szemben. Harminchárom év, egy nemzedék felnövekedése, régi szóval egy emberöltő ideje alatt sem sikerült „lelket lehelni” a testvériség dermedt szerveibe... Össznépi képmutatás?

...Pontosabban fogalmazunk, ha ezeket a falvakat mostohatestvér-településeknek nevezzük...

Végül is, összegezve, a testvértelepülések pár évtizede fölvirágozott kapcsolatrendszere csak akkor ér bármit is, ha valódi barátságok köttetnek a külhoni és a hazai családok, szervezetek és intézmények között. Ha a magyarországi magyarság a Felvidékre, Kárpátaljára vagy Erdélybe nem a romantikus sajnálkozás igénye kiélésére kegyeskedik ellátogatni, ha nem a titói partizánok rémtettein szörnyülködni, vagy az országhatárt ostromló bevándorlókat „csodálni” látogat a Délvidékre, hanem az ottaniakkal kölcsönösen szellemi hazájának tekinti a Kárpát-medencét, akkor már céljához ért a „testvérkezés”, akkor már a zsigerekben halványodik végre az a bizonyos *Kádár-medence*...

Az az országSZerte nagyon is ismerős párt, amit a moszkoviták uraltak, már csak nyomokban él a régi elvtársakban Pátkán. Jó, a nosztalgia maradt, de anyagi és szervezeti táptalaj nélkül csak a múlt... Más, netán pártosodásig jutó társadalmi erő nem állt lábra, bár pár éve a Jobbiknak is olykor nagy volt a hangja. A Kisgazdák az elmúlt harminc évben elkövetett különféle politikai szerencsétlenkedése itt is megölte a pártot. Maradt a Fidesz. Noha ezt a pártot sem látjuk, csak a jelentéktelen Facebook-veleményekben mernek a falu elé állni olykor, de ezt lehetetlen komolyan venni.

Azt mondják a faluban, hogy a 2019-ben, Fidesz-színekben polgármesteri babérokra pályázó vállalkozó (Royal Rose Lovarda), egyszersmind bicskei labdarúgó-utánpótlás edző, mostanra eltűnt. Ha így lenne, nagy hiba volna, mert nem kérdezhetnénk meg tőle, néhány példa, a következőket.

Ha, mint írta, „a település gyermekeinek lovasoktatását felvállalta”, miért nem teljesítette maradéktalanul azt? Miért voltak sokszor a szerződésben rögzítettnél rövidebbek a lovaglórak, miért maradtak el, miért vették föl az oktatók nemegyszer előre a jövedelmet? Ha, mint írta, igazi otthonra lelt Pátkán, miért vitte el egyik kislányát tanév közben egy székesfehérvári iskolába? Miért nem teljesítette több ízben szerződésben rögzített vagy nagyvonalúan ígéretekre alapozott vállalkozói kötelezettségeit? Az ígélet szép szó, nagyon szép szó. Az ígérő évente párszor családostól lemerül, kikapcsolódás végett, víz alatt úszkáló állatkák után kutatva bűvárszemüvegben a Földközi-tenger mélyére Egyiptom partjainál, a kapitális pátkai balek meg nyugodtan futhat akár a gízai nagy szfinxig a pénze után. De egyelőre Facebookon megvédi az edzőt és lovasembert az országgyűlési képviselő úr, hiszen időnként az ő lovardájában lovagol... Szinte tűzbe teszi érte a kezét, mint *Mucius Scaevola* Porsena előtt. Csak lángra ne kapjon ama „szent jobb”.

2019-ben szép, bazári fesztivált rendeztek valaminő közpénzből ugrálóvárral, dodzsemmel, imádsággal, parlamenti képviselővel, fehérvár-öreghegyi önkormányzati képviselővel, a megyei közgyűlés elnökével az Ivánka kúria sokat látott, sokat próbált udvarán, a madáreresznye, népi nevén a zsidómeleggyfa árnyékában, ahol akkor már óvatlanul polgármesterré is kikiáltották. De a választást pár

nap múlva néhány szavazat híján elbukta, így rövidesen passzivitásba süllyedt, majd más ügyekben kamatoztatta károkozó tehetségét, és ismét a már emlegetett Nagy Dániel Ferenc lett a tetszhalott falu harmadszor megválasztott, immár másodszer független polgármestere.

– Dzsúlió! Holnap iskola!

– szól oda csütörtök este a bicikliről a házuk felé ballagó fiúnak az igazgató-asszony.

– Oké! – válaszolja a délamerikai szappanoperákon edződött szülőkkal megáldott csemete.

2023. szeptember elsején, péntek reggel újra jönnek a gyerekek az iskolába! Péntek reggel jönnek a gyerekek a Pátkai Református Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskolába! Talán Dzsúlió is megérkezik.

Amikor aktív állami és önkormányzati „támogatással” bezárták a százhatvankilenc főt számláló, akkor pár éve följújtott, az Ivánka kúriában működő, nyolcosztályos általános iskolát, helyét rövid idő után a polgármesteri hivatal foglalta el. A közeli, régi épületből ugyan tanácsos volt kiköltözni, mert előcskult az évek során, s karbantartására nemigen költöttek. Igaz, a falu vezetői fennen hangoztatták, hogy amint lehet, újra indítják az általános iskolát, ezt percig sem vették komolyan. A falu sem. (Az utolsó tanévzáróra a képviselőtestület az iskola sorsán nevetgélve sétált át a diákok közé.) Mert ha komolyan vették volna, nem foglalják el a polgármesteri hivatal céljaira az Ivánka kúria épületét. Ezzel a nemes cselekedettel, épület hiányában, egyúttal elzárták egy újra indítható iskola létrejöttét is. A kör bezárult, az iskolalétesítés vitája lezárult, hiába baszdmegoltak napokig az önkormányzatra a falu közepén, a COOP-ABC előtt a derék pátkai asszonyok, csemetéiket fölrahatták ezután a háromnegyed hetes, menetrend szerinti csuklós autóbuszokra, majd autóbuszra, mert a kezdeti kettőből egy maradt, hogy végig utazzák, sokan állva, a tizenöt kilométeres utat, a közmeghallgatáson már egyetlen édesanya sem hallatta a hangját, más, fontosabb dolga volt, mint gyereke jövője, semmint hogy szóvá tegye a méltánytalanságot.

(A krónikás megjegyzi, hogy Pátkával ellentétben a Székesfehérvár településnyúlványát képező Csala házaiból biztonsági övvel ellátott iskolabusz szállítja a gyerekeket. Megjegyzi továbbá, hogy 1986-ban a Pest megyei Kartal nagyközségben lakott, ahol új óvoda, orvosi rendelők, élelmiszer áruház, iskola, takarékszövetkezet satöbbi fogadta. Igaz, a tanácsháza már kezdett előregedni, de a tanácselnök úgy döntött, hogy a középületek közül az lesz az utolsó a följújtások során. A kultúrház is ramaty állapotban volt, de új otthonra lelt a négy év múlva végleg fölöslegessé vált pártház falai között...)

...hiába baszdmegoltak az önkormányzatra az ábécé előtt a derék pátkai asszonyok...

2015 szeptemberétől, hétfőn reggel hét óra után jöttek a gyerekek, összesen négyen jöttek; de teltek az évek, és 2023. szeptember elsején hetvenen jönnek a pátkai gyerekek a református iskolába. Néhányan jönnek a környék falvaiból, például Lovasberényből, Vértesacsáról, sőt, a mintegy százezer főt számláló Székesfehérvárról is...

Vajon miért? Talán fölfogták végre az olykor nehezen vagy önzően gondolkodó pátkai szülők, hogy ugyanolyan színvonalú nevelés-oktatás folyik Pátkán is, mint a megyeszékhelyen? Ha ugyan nem különb! Az Oktatási Hivatal mindenütt azonos követelményeket állít. Szeptembertől, immár a második tanévben, minden tantárgyat egyetemi, főiskolai végzettségű szaktanár tanít Pátkán! Sőt, idén már indul nyolcadik osztály is!

2024 nyár elején majd virágba borul a református templom környéke, Kálvin János új fészekalja, az iskola, és olykor párás szemű nagymamák és meghatottan szípgó édesanyák sorfala közt elballagnak növendékei. Fölfogta-e végre a polgármester úr, hogy nem a fehérvári és más városi, többszáz fős tömegiskolák formálják sikerrel diákjainkat? Igaz, ő nem ide íratta gyermekét. Mit neki a falu? Vérbeli lokálpatrióta?

Itt nem kell iskolarendőr. Nincsenek tantermeket fölgyújtó, vagy öngyilkossággal kísérletező gyerekek. Mert a pátkai állami iskola bezárásakor, még mint képviselő, a mostani polgármester is a fehérvári tömegiskolák eredményeit dicsérte... Hogy a pedagógus ott tud igazán kibontakozni... Hát igen, nem lehet mindenhez érteni...

...majd virágba borul a református templom környéke...

Hogyan is kezdődött, folytatódott nyolc évvel ezelőtt?

Országh István református lelképásztor, ma már egyszersmind iskolafenntartó korábban még egy, a jövőt firtató kérdésemre így válaszolt: „nem tartom elsődleges feladatommak, hogy a falu kulturális életéért felelősséget vállaljak. A gyülekezet hitbéli megújulásáért akarok munkálkodni.” A régi református iskola évtizedek óta üres épületét is el akarta adni. Talán rájött, hogy a gyülekezetet is csak úgy tudja megerősíteni, megmenteni (?), ha újra föltámasztja a tetszhalott iskolát, ha iskolát teremt?

Búvös aurát rajzolok a pátkai református lelkész úr köré? Netán feje fölé glóriát? De hiszen nekik nincsenek szentjeik! Akkor legendát teremtke? Igen, mert egyszál maga, konok következetességgel, sziszifuszi neki-nekifeszüléssel elkezdte fölfelé görgetni ama követ. Elkezdte építeni a jövőt. Pátka jövőjét. (Ne árulják el neki, ő sem tudja. Vagy nagyon is?)

Az iskolafenntartó szerepét vállaló Országh István közben házasságot kötött, és fekete, kálvini palástja alól az évek során négy apró csemete bújt elő, nemcsak jelképesen, mert az istentiszteletek, a szertartások közben is nemegyszer apjuk körül sündörögnek. És még hetven kislány, kislegény, de ők már csak jelképesen, mert ők Kálvin János fészekalja. Lassan-lassan, gondok és ketyek közt épült föl, először a lelkében, az iskola.

De már az óvodában is ott hagyta a lába nyomát. Vagy csak a terembe belépő lábáról levetett cipőjét. Amikor bizonyos napokon megérkeztek a szülők a gyermekeikért, a csoportszoba ajtaja előtt várakozott a lelkész úr és segédje cipője. Ez volt a jel: még tart a hittanóra. Aztán családi napközit szeretett volna létrehozni, de ez csak terv maradt.

A római katolikus egyház állásfoglalása lehetetlenné tette Pátkán az újbóli iskolaalapítást, ugyanis az alapítást olyan nagy tanulólétszámhoz kötötte, aki/ami itt „nem állt rendelkezésre” (kétszázvalahány lélek). A lelkész úrnak a létszám tekintetében a semmiből kellett kezdeni.

(Pátka lakossága 2021-ben 1789 fő. Római katolikus 35,6%, református 17,1%, evangélikus 0,8%, görögkatolikus 0,1%, felekezeten kívüli 14,9%, nem nyilatkozott 30,9%.)

2013 őszén a szomszéd falu, Lovasberény református iskolája fogadta be 4 tanulóval a pátkai kihelyezett osztályt. Ugyanez évben az illetékes minisztérium három millió forintot adott az iskolaépítés megkezdéséhez. A Kossuth (a néhai Öreg) utca frontjára néző régi iskolaépület helyére került az új. Utoljára 1948. június 15-én tanítottak itt, miután a hajdani, nagyreményű néprajztudós, akkor már dicstelen szerepet vállaló közoktatási miniszter, Ortutay Gyula „szakmai” előkészítésével a kommunisták bezáratták, mondjuk úgy államosították az egyházi tanintézeteket.

...már az óvodában is ott hagyta a lába nyomát. Vagy csak a terembe belépő lábáról levetett cipőjét...

Nemigen hittek, a krónikás is kételkedve ingatta a fejét, kevesek közt egyedül Ország István hitt az iskola föltámasztásában. Ha például az önkormányzat nem veszi igénybe a hivatal céljaira a nem is oly régen kifejezetten iskolai célokra följújtott Ivánka kúriát, talán nem kell a falunak új épületeket emelnie... Mert időközben lassan-lassan beépül (szerencsére hely van) a templom, a parókia és az iskola által határolt terület. Az iskola mégiscsak stratégiai ügy kellett volna legyen a faluvezetés számára!

2014 szeptemberében 8 fővel folytatódott a Pátkára kihelyezett oktatás. Utána folyamatos szerénységgel növekedett a tanulólétszám, s végül is 2015 szeptemberétől levált Lovasberényről, önálló lett a pátkai református iskola!

– Az iskola születéséhez és megmaradás-történetéhez szükséges volt a mindenkori presbitérium. Elkötelezettek voltak – mondja István.

Egy helyi pedagógus-kántor házaspár irányította először az iskolát. A fiatalon is ősz asszony volt egy évig a vezető, majd helyet cseréltek, s 2016-tól a talán evangélikus kántor férj lett a megbízott igazgató. A tanintézet az év szeptemberétől alapfokú művészeti iskola.

A tanév végén, a fenntartó és a vezetők valamiféle közös beletörődésével megszűnt a házaspár munkaviszonya, utóbbiak a regényes Izland szigetére vándorolnak, majd vissza Magyarországra, de már nem a pátkai iskolába.

2016-ban a lelkészt fölfüggesztik. Hónapokig nem felügyelheti az iskolát sem, majd áprilisban az esperes behívhatja, az ellene indított eljárást (többek között néhány pátkai presbiter mellette való kiállása hatására) visszavonják. Az esperes nemsokára hárommillió forintot „bánatpénzt” juttat a pátkaiaknak.

– *Dzsúlió! Holnap iskola! – Oké! – válaszolja a délamerikai szappanoperákon edződött szülőkkel megáldott csemete.*

Az iskolavezetés válsága ezután is folytatódott. A szemüveges igazgatóasszony amellet, hogy bizalmasnak mondott ismereteket szivárogtatott ki az illetékteleneknek, néhány más vétséget is elkövetett. Nem biztos, hogy az előírt tankönyv használata nélkül is eredményes lesz az oktatás, nem biztos, hogy a nevelést szolgálja a tanidőben a néhány kollegina hasznára a tanári szobába hívott manikűrös aktív ténykedése, és nem biztos még ez meg az...

Rövid bizonytalankodás után újabb igazgatóváltásra került sor, és a nevelőtestület is vércserén ment át. Kezdett az iskola talpra állni, mint a föltámasztott Lázár a Bibliában:

„Amikor látta Jézus, hogy ott fekszik, és megtudta, hogy már milyen hosszú ideje, megkérdezte tőle: »Akarsz-e meggyógyulni?« A beteg így válaszolt neki: »Uram, nincs emberem, hogy amint felkavarodik a víz, beemeljen a medencébe: amíg én megyek, más lép be előttem.« Jézus azt mondta neki: »Kelj fel, vedd az ágyadat, és járj!« És azonnal egészséges lett ez az ember, felvette az ágyát, és járt.”

A kezdetektől 2023-ig összesen negyven millió forintba került az iskola építése.

2020 szeptemberétől egy, a faluban közel húsz éve letelepedett pedagógusasszony irányítja szakmai szempontból az iskolát, egyszersmind ő a krónika-szerző párja. A 2022–23-as nevelési évben 80 millió forintba került az iskola fenntartása a református egyház általi és állami támogatásból. Mint említettem, de a felszínes bírálók kedvéért nem árt megismételni: valamennyi szakalkalmazott főiskolai vagy egyetemi végzettségű pedagógus. Főállású, óraadó, fejlesztőpedagógus, pedagógiai asszisztens, összesen 20 fő. Technikai dolgozó 2, a református szeretetszolgálat közfoglalkoztatotti rendszerének köszönhetően 7 fő segítők.

Az alapfokú művészeti nevelésen belül két művészeti ágban (képzőművészet: festészet-grafika, zeneművészet: zongora, szintetizátor, furulya) oktatnak. Mi van még az iskolában? Homokozó, udvari játékok a szabadban, kenyérsütő kemence, tankert a zöldség- és gyümölcsstermesztésre.

– Minden évben lépünk egyet előre – mondja a lelkész úr, miközben elküldi kisiskolás fiát a tanári szoba vendégszobájáról, hogy nyugodtan tudjunk beszélgetni. – A falu megosztottságát hozta elő az iskola – fűzi tovább az elkezdett gondolatot. Sokan félték beírni a gyerekeket, mások a legszerencsétlenebb időszakokban, egyik napról a másikra elvitték őket.

Az ingadozó ősök talán már elfogytak. De egyik-másik „jóakaró” hisztériájának következtében áthullámszik egy-egy hangulatroham a szülők lelkén, és elbizonytalanodnak. Az is többeket távol tartott az iskolától, hogy a lelkész úr Fidesz-szimpatizáns. S hogy az iskola körül ólálkodik néhány kókler, úgynevezett megélhetési fideszes... Ezeket bizony illő távolságban kellene tartani.

Az iskola szellemiségét gyöngíti, hogy újabban (központi követelmény alapján) be kell fogadnia minden jelentkezőt a körzetből. Igaz, Székesfehérváron kijelölt a főhatóság a pátkai mellett egy nem egyházi iskolát is, ha valaki nem ide, Pátkára akarja beírni a gyermekét. – Református szellemben építi a jövőt az iskola! – erősíti meg a lelkész úr.

...Akarsz-e meggyógyulni? Kelj fel, vedd az ágyadat, és járj!...

Hazafelé indul a Kossuth (Öreg) utcán biciklivel az igazgató asszony. Különféle pakkok a bringán: laptop, bevásárlószatyor, festékek, rajzkellékek, gyerekdolgozatok, ügyiratok, bármi, ami a mai nap pedagógiai befejezéséhez és a holnapi fölkészüléshez kell. Villog a küllő, surrog a kerék, forog, halad. Az utcában is lakik néhány nebuló. Őszelő van, remek az idő, Kálvin fészekalja, a gyerekek még a házak előtt a gyepen vagy a rácskerítések mögött.

– Áldás, békesség, Anikó néni – köszönnek, ahogyan tanulták a református iskolában. Mert ott így kell köszönni. De akkor sincs gond, ha azt mondják: jónapot, jóestét. Csak köszönjenek.

– Áldás, békesség! Jó estét, Anikó néni!

– Áldás, békesség, Hajni! – Jó estét, Isti! – köszön a tanárnő az út két oldalára, jobbra is, balra is. Mindenkinek köszön a bizalom.